

POSTANOWIENIE

Dnia 11 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bogumiła Ustjanicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Gminy S.
przeciwko Skarbowi Państwa-Samorządowemu Kolegium Odwoławczemu w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 11 stycznia 2019 r.,
zażalenia strony powodowej na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 29 czerwca 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie
kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) wskutek apelacji strony pozwanej uchylił w punkcie I i III wyrok Sądu Okręgowego w W. zasądzający na rzecz powódki kwotę 6 771 786 zł i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd drugiej instancji przytoczył konkretne uchwały, decyzje i postanowienia Rady Gminy Ś., Wójta tej Gminy, Samorządowego Kolegium w W. i Naczelnego Sądu Administracyjnego, które zapadły w postępowaniu administracyjnym w okresie od dnia 24 listopada 2005 r. do dnia 29 lipca 2015 r. w przedmiocie wysokości podatku od nieruchomości za rok 2006 należnego od Miejskiego

Przedsiębiorstwa (...) spółki z o.o. w W. i określonego przez Wójta Gminy Ś. a kwotę 6 495 092 zł. Postępowanie to zakończyło się decyzją Samorządowego Kolegium Odwoławczego w W. z dnia 29 lipca 2015 r., którą uchylono decyzję organu pierwszej instancji i umorzono postępowanie z uwagi na przedawnienie zobowiązania podatkowego z dniem 31 grudnia 2011 r. Powód wezwał Samorządowe Kolegium Odwoławcze do zapłaty kwoty 6 773 632,59 zł z tytułu szkody wyrządzonej wydaniem niezgodnej z prawem decyzji z dnia 12 października 2011 r. określającej wysokość podatku na kwotę 1998900,41 zł.

Sąd Okręgowy oddalił wnioski dowodowe stron w zakresie dowodów osobowych oraz uznał, że rozpoznanie sprawy nie wymaga przeprowadzenia rozprawy lecz wystarczające jest, z uwagi na prawny, a nie faktyczny charakter sporu, rozpoznanie na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ § 1 k.p.c. wskazał, że żadna ze stron nie zażądała rozpoznania sprawy na rozprawie a wnioski o rozpoznanie sprawy na rozprawie pod ich nieobecność należało traktować jako wnioski przewidziane w art. 209 k.p.c. a nie w art. 148¹ § 1 k.p.c. Rozważając roszczenie powódki na podstawie art. 417¹ § 2 k.c. wskazał, że decyzja SKO z dnia 12 października została wyeliminowana z porządku prawnego przez sąd administracyjny a jej wydanie doprowadziło do uszczerbku w majątku powódki z tytułu uszczuplenia należności podatkowych w kwocie 1998900,41 zł.

Sąd drugiej instancji uznał za zasadny zarzut naruszenia art. 148¹ k.p.c., bo spór nie miał wyłącznie charakteru prawnego i materiał dowodowy wynikający wyłącznie z dokumentów nie wyjaśnia sprawy dostatecznie. Przyjęcie wysokości szkody wynika także z niezrozumienia charakteru decyzji podatkowej, bo kwota podatku wskazanego w decyzji nie zawsze wpływa na rachunek beneficjenta podatku.

Wyjaśnił, że warunkiem zaistnienia podstawy wyrokowania jest ocena, że sprawa jest dostatecznie wyjaśniona do rozstrzygnięcia a wyznaczenie rozprawy jest konieczne, jeżeli zachodzi potrzeba zastosowania dowodów określonych w art. 212 § 1, 210 § 3, 216, 217 § 1 lub 224 § 1 k.p.c. Możliwość wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym jest wyjątkiem od zasady określonej w art. 316 § 1 k.p.c. i jego wydanie mimo braku ustawowych przesłanek prowadzi do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie stron możliwości obrony ich praw

w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. W art. 148¹ § 3 k.p.c. zostało przesądzone, że wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w pierwszym piśmie procesowym złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo. Skoro Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 132/11 przyjął, że niewyznaczenie w takim przypadku rozprawy jest rażącym uchybieniem procesowym, nie wpisującym się w przesłanki nieważności, to wydanie wyroku z naruszeniem 148¹ § 3 k.p.c. dotyka nieważnością postępowanie co najmniej w zakresie wydanego wyroku. Z tej przyczyny Sąd Apelacyjny uznał, że przedmiotowy wyrok stał się wydany w warunkach nieważności postępowania, która obejmowała też postanowienie dowodowe wydane na posiedzeniu niejawnym.

W zażaleniu powodowa Gmina zarzuciła naruszenie art. 386 § 4 w zw. z 328 § 2 i 391 §1 k.p.c. oraz naruszenie 386 § 2 i 4 w zw. z 148¹ § 3 k.p.c. i wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreślono, że kontrola dokonywana w ramach zażalenia przewidzianego w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. ma charakter formalny, a zażalenie ma służyć zbadaniu, czy orzeczenie kasatoryjne sądu drugiej instancji zostało prawidłowo oparte na jednej z przesłanek określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. a więc, czy powołana przez sąd przyczyna opiera się na jednej z przesłanek ustawowych. Dokonana kontrola ma charakter czysto procesowy, bez wkraczania w kompetencje sądu *in merito*. Niedopuszczalne jest więc badanie merytoryczne stanowiska sądu drugiej instancji i kontrola materialnoprawnej podstawy orzeczenia, ta jest zarezerwowana bowiem do przeprowadzenia wyłącznie w postępowaniu kasacyjnym. Konsekwencją jest wąskie określenie granic kognicji Sądu Najwyższego, a odmienne ich ujęcie jest niedopuszczalne (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2012, I CZ 136/12 z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ.).

Naruszenie art. 386 § 4 w zw. z 328 § 2 i 391 § 1 k.p.c. skarżąca wywodzi z wewnętrznej sprzeczności sentencji zaskarżonego wyroku z jego uzasadnieniem polegającej na zastosowaniu rozstrzygnięcia zastosowanego w art. 386 § 4 k.p.c.

tj. uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozstrzygnięcia a w uzasadnieniu wskazaniu na nieważność postępowania w zakresie wydanego wyroku i postanowienia dowodowego wydanego na posiedzeniu niejawnym. Ma rację skarżąca, że orzeczenie zostało sformułowane w sposób nieprawidłowy z pominięciem zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością co do wydania postanowienia dowodowego ale uchybienie to nie może zostać poddane kontroli Sądu Najwyższego. Jak wskazano wyżej, kontrola ta ma charakter czysto procesowy w zakresie prawidłowości uchylenia wyroku sądu pierwszej instancji i przesłanek tego uchylenia. Z motywów Sądu Apelacyjnego wynika, że wyłączną przyczyną uchylenia była nieważność postępowania a więc badaniu podlega, czy istotnie okoliczności ustalone przez ten sąd dawały podstawy do przyjęcia naruszenia art. 379 pkt 5 k.p.c. Zakres badania w postępowaniu zażaleniowym nie obejmuje natomiast kontroli innych naruszeń przepisów postępowania, w tym również sformułowania sentencji wbrew treści art. 386 § 2 k.p.c., o ile nie mają wpływu na przyjętą nieważność postępowania. Nie podlegają kontroli Sądu Najwyższego również ustalone przez Sąd Apelacyjny przyczyny przyjęcia, że strony wniosły o wyznaczenie rozprawy, między innymi poprzez wskazanie osobowych środków dowodowych, których przeprowadzenie jest możliwe tylko na rozprawie. Wskazanie skarżącego, że Sąd drugiej instancji przyjął ustalenia Sądu Okręgowego za własne a jednocześnie podważył przeprowadzenie postępowania dowodowego tylko w stosunku do dokumentów z pominięciem dowodów osobowych nie świadczy o sprzeczności uzasadnienia z treścią wyroku a jedynie o zaakceptowaniu części ustaleń faktycznych i wskazaniu na pominięcie przesłanek zezwalających na rozstrzygnięcie sprawy na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ k.p.c. W szczególności Sąd drugiej instancji nie odnosił się do przesłanek uchylenia wyroku określonych w art. 386 § 4 k.p.c. a zwłaszcza uchylenia wyroku wskutek konieczności przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Nie zachodzi również zarzucany brak motywów w zakresie przyczyn uchylenia wyroku z uwagi na zastosowanie motywów przyjętych z uzasadnienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 14 czerwca 2018 r., I ACa [...]. Jak wynika z treści uzasadnienia, Sąd drugiej instancji zaakceptował wywód prawny dotyczący dopuszczalności wydania rozstrzygnięcia na posiedzeniu niejawnym na podstawie art. 148¹ k.p.c. zawarty w

uzasadnieniu orzeczenia Sądu Apelacyjnego w [...] i uznał, że ma on zastosowanie w sprawie niniejszej. Taki zabieg procesowy nie nosi cech naruszenia przepisów postępowania, z tym że autor uzasadnienia powinien powołać to orzeczenie, wskazując na źródło przyjętego stanowiska. Skarżąca zarzucając, że stanowisko to nie w pełni przystaje do realiów niniejszej sprawy nie odnosi się do ustalonych przez Sąd okoliczności stanowiących podstawę przyjęcia, że sprawa nie została dostatecznie wyjaśniona i strony wniosły o przeprowadzenie rozprawy.

Wobec uznania przez Sąd drugiej instancji, że Sąd Okręgowy wadliwie ocenił przesłanki do rozstrzygnięcia sprawy na posiedzeniu niejawnym, co pozbawiło strony prawa do obrony ich stanowiska na rozprawie przez przeprowadzenie zawnioskowanych dowodów, brak podstaw do przyjęcia, że rozstrzygnięcie sądu drugiej instancji zostało wadliwie oparte na przesłance określonej w art. 386 § 2 k.p.c.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., o kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygając zgodnie z art. 108 § 1 zd. 1 k.p.c.

aj